

Menghin, J. Jarnut, H. Castritius, H. Rosenkranz, M. Balzer, J. Splett). Poslijepodnevni je dio toga dana bio po tematici nama najbliži i, naravno, najzanimljiviji. J. Koder analizirao je odnos sadržaja pojmova »Grci« i »Romeji« u Bizantu, J. Tejral je prikazao etnogenetske procese u sjevernom i srednjem Podunavlju, a N. Budak je govorio o problemu etnogeneza u sklavinijama na jadranskoj obali. Ceteri su referata bila posvećena Avarima i kaganatu. R. Katičić je tumačio, sa stajališta lingvistike, etnogeneze u »Avariji«, dok su ostala tri referata obrađivala arheološke teme (F. Daim, P. Stadler, E. Garam).

Posljednjeg su dana u središtu pažnje bili narodi koji po svom geografskom položaju, a poneki i po porijeklu, ne ulaze u krug onih što su prethodnih dana bili tako temeljito proučavani. I. Wood govorio je o etnogenezi Burgunda, a M. Rouche o tvorbi regionalnog akvitanskog fenomena. O Baskima je bilo riječi u referatu R. Collinsa, a intitulacije anglosaksonskih je kraljeva u 7. i 8. st. analizirao A. Scharer.

Nakon svaka tri ili četiri referata održavala se diskusija koja nije bila lišena polemičkih tonova ni sadržajnih napomena, pa se još jednom pokazalo kako simpoziji bez diskusija samo napola ispune svoj cilj. Nove je spoznaje, iznesene u referatima i diskusijama, kao i naznačene ciljeve budućih istraživanja, sabrao u zaključnom referatu-sažetku H. Fröhlich.

Održani referati bit će tiskani, kao i oni s prethodna dva simpozija, u zborniku što će ga objaviti Austrijska akademija.

I na kraju, moramo istaknuti izvrsnu organizaciju skupa, koja nije zakazala ni u jednom svom elementu. Simpozij se održavao u cistercijskom samostanu u Zwettlu, impozantnoj građevini punoj kulturnopovijesnih zanimljivosti (Zwettl je, inače, derivacija od Svetla dolina = Clara vallis = Clairvaux). Sažeci svih referata bili su sudionicima razdijeljeni već mjesecima unaprijed, a kako su referati bili snimani, to su zainteresirani mogli dobiti i snimke svojih izlaganja, kao i diskusije.

N. Budak

ZNANSTVENI SKUP »SENJSKI USKOCI I DOPRINOS SENJA BRODARSTVU I PAROBRODARSTVU NA ISTOČNOM JADRANU«, Senj, 23—24. srpnja 1987.

Na općinskoj i republičkoj razini — pod pokroviteljstvom Sabora SR Hrvatske i JAZU održana je u Senju 23. i 24. srpnja 1987. proslava i znanstveni skup »Senjski uskoci i doprinos Senja brodarstvu i parobrodarstvu na istočnom Jadranu« u povodu 450. obljetnice dolaska kliških uskoka u Senj (1537—1987) i 120. obljetnice Senjskoga brodarskog društva i parobrodarstva (1867—1987), a u čast 50. obljetnice dolaska Josipa Broza Tita na čelo KPJ-SKJ i 50. obljetnice osnutka KP Hrvatske, 45. obljetnice formiranja Jugoslavenske ratne mornarice i u povodu Dana ustanka naroda i narodnosti SR Hrvatske. Proslavu i znanstveni skup organizirali su Skupština Općine Senj, Općinska konferencija SSRNH Senj, Centar za kulturu i obrazovanje i Gradski muzej Senj u suradnji s Gliptotekom JAZU Zagreb, Povijesno-pomorskim muzejem Rijeka i Prirodoslovnim muzejem Rijeka.

Proslava je počela dočekom brođova JRM i podmornice »Uskok« na Obali marseala Tita 23. srpnja u 8,30 sati i otvaranjem izložbe »Grbovi naše obale« (Gliptoteka JAZU) koju je priredila Mirjana Sakač. Izložbu je otvorio u 9,30 sati tajnik JAZU Slobodan Kaštela.

Znanstveni je skup počeo radom u 10,30 sati u nazočnosti sudionika skupa i proslave, mornara i starješina JRM, gostiju i mnogih Senjana i drugih stanovnika iz okolice Senja. Prigodne riječi uputili su Ante Glavičić, direktor Centra za kultu-

ru i obrazovanje Općine Senj, Astja Dapić-Tomljanović, predsjednica Skupštine Općine Senj, Mirko Šetina, predsjednik Vijeća općina Sabora SR Hrvatske i akademik Andro Mohorovičić, potpredsjednik JAZU. U radno predsjedništvo skupa izabrani su Dragutin Pavličević, predsjednik, Ante Glavičić i Zlatko Tomljanović, tajnik OK SSRNH Senj — članovi.

Među prvim referatima ovoga znanstvenog skupa je saopćenje akademika Andre Mohorovičića »Položaj i značaj Senja na obalnom području Jadrana«. Anđelko Mijatović informirao je skup o turskim nadiranjima općenito u Evropu i u hrvatske krajeve, o osnutku i značenju Senjske kapetanije, o vezama Senja i Klisa te o uskocima i značenju uskočkoga djelovanja u XV. i XVI. stoljeću. Zatim su slijedila saopćenja: »Lenkovićev Nehaj i evropske fortifikacije njegova vremena. Sene Sekulić, »Odnos senjskih uskoka i Senjana i Krmpočana-Bunjevaca u XVII/XVIII. st.« Dragutina Pavličevića, »Izvještaj o senjskim uskocima i crkvenim prilikama toga doba« Mile Bogovića i »Novljanski uskoci u pjesmi i kolu« Davida Kabalina.

Osim znanstvenoga skupa u povodu 450. obljetnice dolaska kliških uskoka u Senj i 120. obljetnice osnutka »Senjskog brodarskog društva« u Senju, odnosno osnutka hrvatskoga i jugoslavenskoga parobrodarstva u toj prigodi upriličene su i neke kulturne manifestacije, tematski vezane uz obljetnice proslave. Tako su prvoga radnog dana skupa, s početkom u 18,30 sati, otvorene neke izložbe. Izložbu unikata školjaka iz Jadrana ili Sredozemlja, muzejska građa Prirodoslovnog muzeja Rijeka, otvorio je Ante Glavičić, direktor Centra za kulturu i obrazovanje, a predstavila ju je Mirjana Legac, koja je i postavila izložbu. Zatim je Glavičić otvorio izložbu 120 odljeva glasovitih zavjetnih srebrnih pločica peraških pomoraca iz XVII—XIX. stoljeća, a predstavila ju je Mirjana Sakač, kustos Gliptoteke JAZU, koja je i postavila ovu izložbu. Odljevi-izložci su vlasništvo Gliptoteke JAZU. Izložbu slika »Naši slavni jedrenjaci« XIX. stoljeća postavljenu u prostorijama Gradskog muzeja također je otvorio Glavičić, a predstavio ju je Milan Galić, kustos Povijesno-pomorskog muzeja Rijeka. Izložene slike su vlasništvo Povijesno-pomorskog muzeja Rijeka i Gradskog muzeja Bakar i imaju povijesnu i dokumentarnu vrijednost jer prikazuju razvoj brodarstva i parobrodarstva, gospodarske prilike i sudjelovanje naših ljudi u razvoju parobrodarstva u našim krajevima. Izložbu je postavio prof. Ante Meštrović. U 19,30 sati akademik Andro Mohorovičić otkrio je spomenik senjskim uskocima i senjskom pomorstvu na Prvom škeru gdje se, pod zemljom, nalaze temelji topovske baterije »Sv. Broz«, sagrađeni na prijelazu XVII. u XVIII. stoljeće koja je plankirnom vatrom branila luku od napada s morske strane, a tu se od davnina nalazilo senjsko brodogradilište i tu je 1867. »Senjsko brodarsko društvo« uredilo svoje brodogradilište. Tu su postavljena 2 topa i sidro s lancem i spomen-pločom s natpisom: »U povodu 450. obljetnice dolaska kliških uskoka u Senj, 120. obljetnice osnutka Senjskog brodarskog društva, začetka hrvatskog i jugoslavenskog parobrodarstva i organiziranog pomorskog saobraćaja na Jadranu.

Senj, 23. VII. 1987.

Spomenik podiže narod općine Senj«.

Taj spomenik, simbol mora i borbe, jedini te vrste na Jadranu, nazvan »Uskočki vidik«, izgrađen je prema projektu Krunoslava Prpića i Zlate Prpić.

Znanstveni skup je nastavio radom 24. srpnja pod radnim predsjedništvom koje su sačinjavali akademik Moguš (predsjedavajući), Zlatko Tomljanović i Ante Glavičić. Svoje referate saopćili su: Anđelko Mijatović (Odjek uskočkog djelovanja u usmenoj književnosti), Ante Sekulić (Senjski uskoci u djelima Šenoe, Kranjčevića i Nehajeva), Vesna Čulinović-Konstantinović (Odnos uskoka prema ženi i vlastitoj društvenoj grupi u narodnoj pjesmi), Jasenka Lulić (Rekonstrukcija povijesnog i folklornog kostima senjskih uskoka), Lucijan Kos (Saobraćaj i trgovina — osnova ekonomskog razvitka Senja), Radojica Barbalić (Doprinos pbd-a »Hrvat« u stva-

ranju obalne linijske plovidbe na Jadranskom moru), Ante Meštrović (Doprinos Senja razvitku duge linijske plovidbe u XIX. st. na Jadranu), Zdenko Sila (Arhitektonsko-hortikulturno uređenje okoliša senjskih spomenika kulture) i Stjepan Segota (Osvjetljavanje senjskih spomenika kulture).

Nakon izlaganja o senjskim uskocima i senjskom brodarstvu Skup je usvojio neke zaključke u vezi s nekim istraživačko-kulturološkim istraživanjima iz bogate senjske prošlosti. Tako je odlučeno na prijedlog Vesne Čulinović-Konstantinović da se svake godine organizira susret guslara u Senju koji bi bio jedini takve vrste u SR Hrvatskoj. Na prijedlog Anamari Petranović iz Rijeke prihvaćena je proslava 600. obljetnice Senjskog statuta u 1988. godini. Na prijedlog Mihajla Sobolevskog iz Rijeke odlučeno je da se 1991. g. u Senju organizira proslava i znanstveni skup o revolucionaru Vladimiru Čopiću-Senjki, u povodu 100. obljetnice njegovog rođenja, a na prijedlog Anice Nazor iz Zagreba prihvaćen je rad na pripremi 500. obljetnice osnutka i rada senjske tiskare u 1994. godini.

Andelko Mijatović

ZNANSTVENI SKUP ČITAONIČKI POKRET U JUGOSLAVENSKIM ZEMLJAMA U XIX. STOLJEĆU, Veli Lošinj, 29. i 30. listopada 1987. g.

U Velom Lošinj u 29. i 30. listopada 1987. održan dvodnevni znanstveni skup posvećen 100. obljetnici prve tamošnje hrvatske čitaonice. Lokalni događaj bio je samo povod za organiziranje skupa većih razmjera pod nazivom: ČITAONIČKI POKRET U JUGOSLAVENSKIM ZEMLJAMA U XIX. STOLJEĆU. Skup je organizirala Samoupravna interesna zajednica kulture Općine Cres-Lošinj u suradnji sa suorganizatorima: Skupštinom Općine Cres-Lošinj, Arhivom Hrvatske, Historijskim arhivom Rijeka, »Lošinjskom plovidbom«, ROUT »Jadranskom«, Narodnim sveučilištem Mali Lošinj i s IKRO »Mladost« iz Zagreba.

Okupljanjem vrsnih znanstvenika raznih profila (povjesničara, bibliotekara, povjesničara književnosti itd.) u obradi jugoslavenskih čitališta poniklih tijekom XIX. stoljeća s težištem na istarsko-kvarnerskom području, dobili smo, u 19 raznih saopćenja, do danas najcjelovitiju sliku stanja tzv. »čitaoničkog pokreta« tog razdoblja u većini jugoslavenskih zemalja. U svakom slučaju čitaonice i njima srodna društva imala su u tom prijelomnom razdoblju važnu ulogu u javnom, odgojno-obrazovnom, političkom i kulturnom životu; bila su mali, ali poticajni unutrašnji motivi u velikim previranjima koja prate transformacije etničko-nacionalne, političke i idejne svijesti toga doba, gledajući s aspekta istarsko-kvarnerskog društva. Devetnaesto je stoljeće doba mnogih preobrazba društva, pa je skup bio i poseban doprinos narodnoprporodnim gibanjima kada su dva kulturna kruga Istre i kvarnerskog područja (talijanski i hrvatski), zahvaćena integracijskim procesima, izrastala u dvije suvremene nacije. Jednu koja je — grubo uzevši — nastajala pod utjecajem talijanskog Risorgimenta koji je u to područje prodro sa susjednog Apeninskog poluotoka i drugu koja se oblikovala u hrvatskom narodnom preporodu s ciljem nacionalne integracije Hrvata i Južnih Slavena uopće.

Saopćenja podnesena na skupu uvjetno možemo podijeliti u tri osnovne skupine. Prvu, onu koja općenito govori o onodobnim prilikama u Rijeci, Istri i na kvarnerskim otocima. U okviru toga Nikola STRAŽIČIĆ iz Rijeke podnio je saopćenje: Lošinj i Cres u doba osnivanja »Hrvatske čitaonice« u Malom Lošinj, Edit MARTINČIĆ iz Cresa govorila je na temelju mađarskog tiska o kulturnim aktivnostima u Rijeci u XIX. stoljeću. To je saopćenje bilo pravo osvježenje ne samo zbog obilja novih podataka već i zbog činjenice što u našoj historiografiji ima ma-

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

HISTORIJSKI ZBORNİK GOD. XL (1) str. 1—470, Zagreb 1987.

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUS, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUS

LEKTOR I KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Narudžbe šalžite na adresu:

Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 5000 din.

Izdavanje časopisa sufinancira

Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1988.